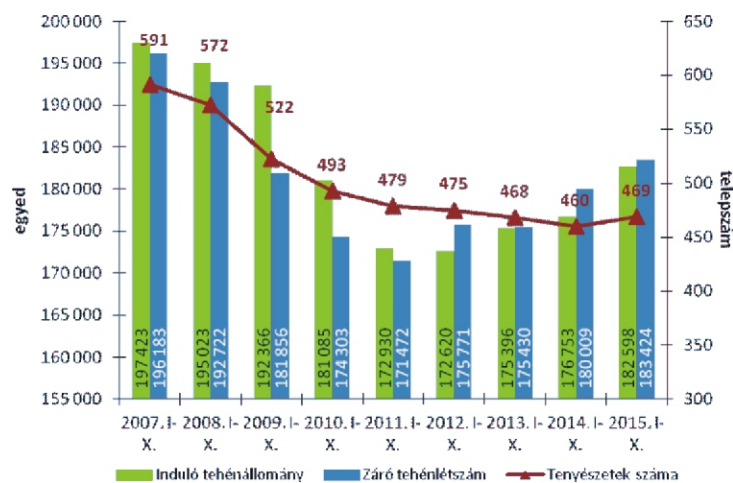
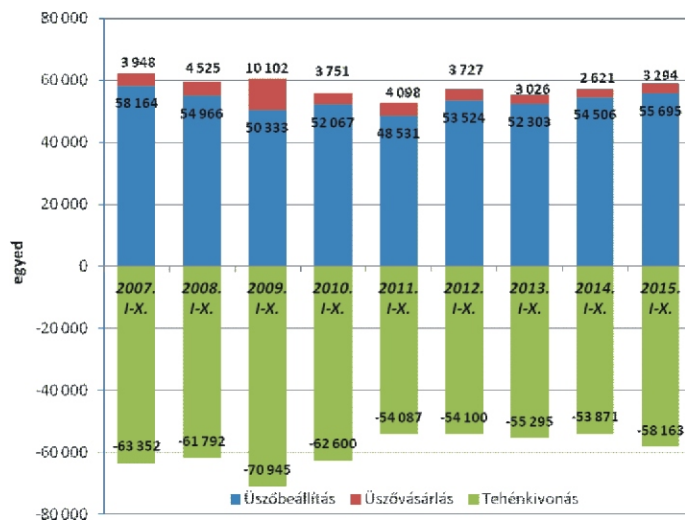

A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

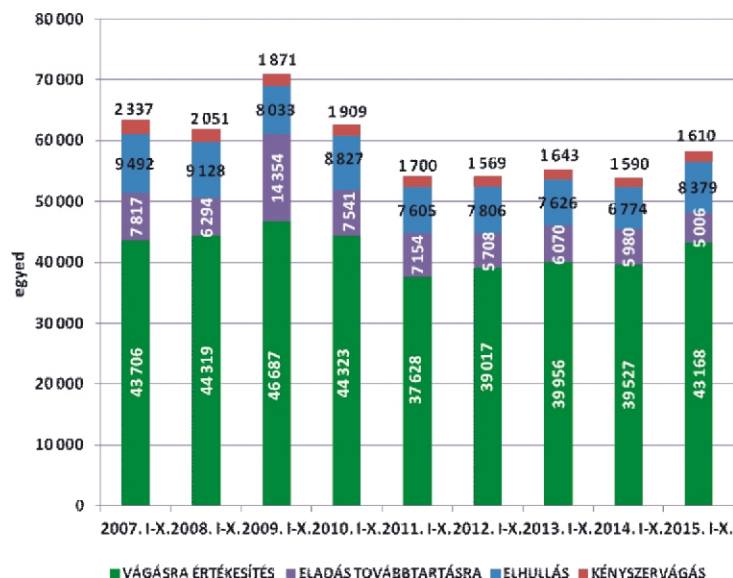
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-X. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-X. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-X. hó)

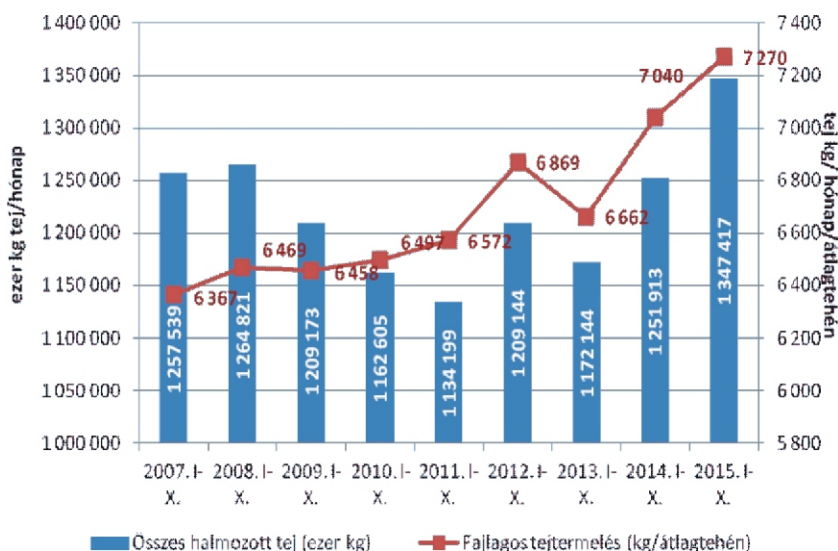

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (+2,0%) 469-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. október végén a 2014. októberéhez képest 3.415-tel (+1,9%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. 2015 szeptemberéhez képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma eggyel csökkent, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 20,6%-kal (-122) kisebbedett. 2007 októbere óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 12.759 egyeddel (-6,5%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 332-ről 391-re nőtt. Az alacsony tejár hatása egyre erőteljesebben megmutatkozik a termelésellenőrzött tehénlétszámokban is, ami már májusban csökkenésnek indult, és októberben 739 tehénrel tovább kisebbedett.

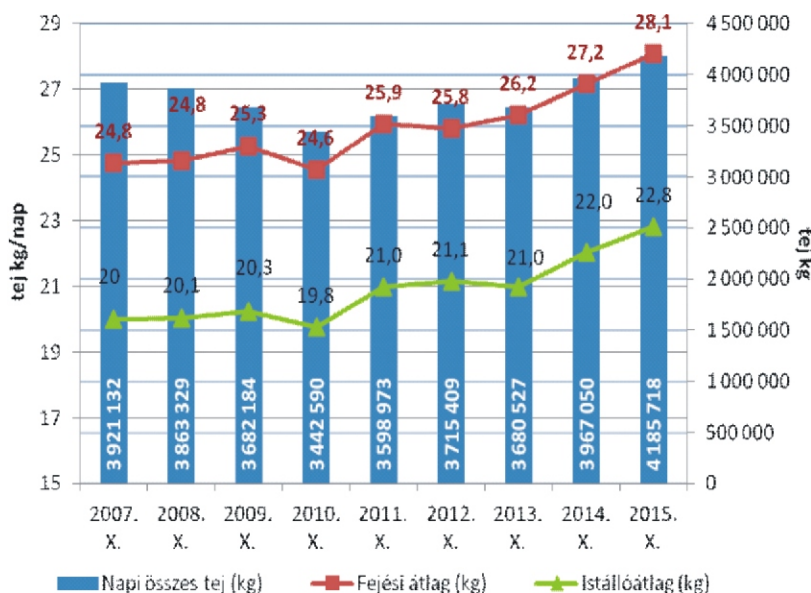
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, és 2015 első tíz hónapjában a tehenek száma kismértékben tovább emelkedett (+826 egyed; +0,5%). Ennek elsődleges oka, hogy viszonylag sok üszőt állítottak be (+1.189 egyed, +2,2%) és az üszővásárlások száma is nagy volt 2015 első tíz hónapjában, megközelítette a 3,3 ezret, ami 25,7%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Ugyanakkor a tehénkivonások száma is jelentősen nőtt (+4.292 egyed, +8,0%), így összességben 2015 tíz hónapjában a termelésellenőrzött tehénállomány enyhén növekedett a tavalyi év hasonló időszakához képest, de 2015 májusa óta már csökken az állomány.

2015 első tíz hónapjának tehénkivonási megoszlását megtekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét (65,8-74,2%-át) vágásra értékesítették, 2015-ben 74,2%-át, ami a legnagyobb arány! A selejtezett tehenek száma 2015 első tíz hónapjában 43.168 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszervágás (1.610 egyed), 14,4%-áért (8.379 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők. Ugyanakkor a továbbtartásra értékesített állatok aránya jelentősen kisebb a szokásosnál (8,6%, 5.006 egyed), ami a tejpiaci válság hatása. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 októberéig a tehenek 23,6%-át selejtezték, 0,9%-át kényszervágták, 4,6%-uk elhullott, 2,7%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 31,9%-át vonták ki a termelésből, ami összességben a korábbi évek átlagának felel meg.

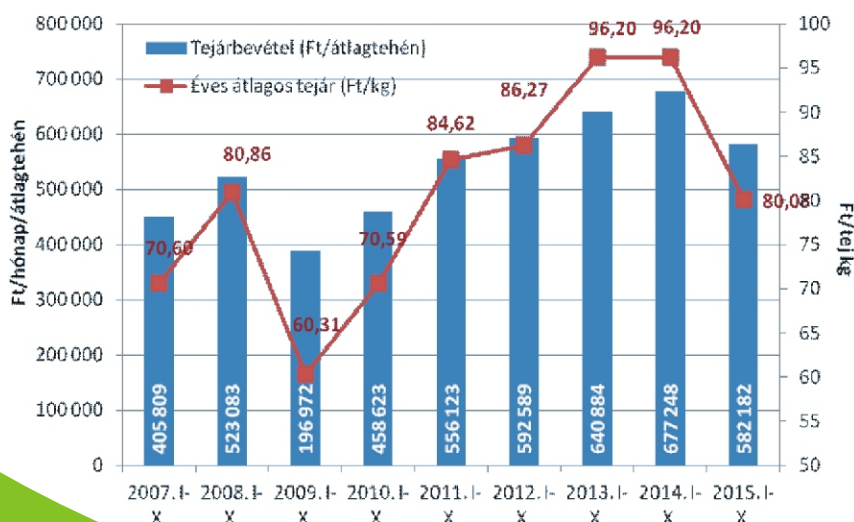
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-X. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. X. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-X. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmozott éves tejtermelése az elmúlt 2 év első tíz hónapjában jelentősen nőtt, aminek a tehénlétszám mérsékelt növekedése mellett az elsődleges oka a fajlagos tejtermelés 7.270 kg-ra történő növekedése. Az előző év októberéhez képest a fajlagos tejtermelés +230 kg-mal (+3,3%), az összes halmozott tejtermelés pedig 95,5 ezer kg-mal (+7,6%) emelkedett, ami a vizsgált kilenc éves periódus messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 októberében ez a mutató nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+218.668; +5,5%), és az elmúlt kilenc év legnagyobb októberi havi termelési szintjét jelentette. Az októberi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (28,1 kg), mind az istállóátlag (22,8 kg) a legnagyobb (3,33, ill. 2,83 kg-mal több (+13,5%, ill. +14,2%), mint 2007 októberében, és 0,93, ill. 0,78 kg-mal több (+3,4%, ill. +3,5%), mint 2014 tizedik havában). Ugyanakkor júniushoz képest a fejési és az istállóátlag is több mint 1 kg-mal csökkent.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első tíz hónapjában 582 ezer Ft volt átlagosan, 14,0%-kal kevesebb 2014 hasonló periódusához képest, ami a fajlagos tejtermelés 3,3%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 16,8%-os csökkenésének eredője. Az első tíz havi átlagos tejár 80 Ft/l-re esett, ami már jelentősen kevesebb 2011 hasonló időszakának átlagáránál is, de a csökkenés üteme jelentősen lelassult. A hazai tejfelvásárlási árak csökkenése bár lelassult, de jelenleg 70-75 Ft/l-es árszinten belül mozog, ami a tavalyi év októberéhez képest kb. 25-30%-os árcsökkenést jelent. A nyerstej kiviteli ára 80 Ft/l fölé nőtt, de ez egy év alatt még így is több mint 20%-os árcsökkenésnek felel meg. A globális tejtermékpiacon az árak továbbra is mélyponton vannak a kereslet meghaladó kínálat miatt, és csak 2016 közepére prognosztizálható a tejárak normalizálódása a globális kínálat várható mérséklődése (különösen a déli féltekén az El-Niño időjárási jelenség miatt), valamint az uniós tejtermékkészletek kiürülése miatt. Összességben 2007 és 2015 októbere között a tejár 13,4%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 14,2%-os növekedésével együtt összesen 29,5%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék